

Mozaikok Görömbei Andrásról

1. Akinek legendája van

Amikor ötórás, 500 kilométeres autóút után megérkeztünk Körmendről Debrecenbe, hogy elfoglaljam szálláshelyem a Benczúr Gyula Kollégium 8 ágyas fiúszobájában (a lányoknak 16 ágyas is volt), az új élet megkezdéséhez szükséges hatalmas cókómókom nem nyomta a vállamat olyan súllyal, mint a Biogál Gyógyszergyár melletti nagyerdei kollégium sivársága.

Ketten kerültünk gölya bölcsészként másod-harmad éves reál hallgatók közé, csupa mat-fiz, fiz-kém (ezekből néhány év múlva némelyeknél ped-kém, fiz-fil, ad absurdum pedagógia-filozófia lett a párosítás); talán ezért is illeszkedtünk be olyan hamar magyar-német szakos csoporttársammal: tanulmányi vetélytársnak nem számítottunk, de legalább nem csak az órai eseményekről tudtunk beszélgetni.

Ezek a reális öregdiákok hívták fel a figyelmünket arra, hogy a magyar tanszéken van egy legendás tanár, próbáljuk megcsípni az óráit, bár most úgy hírlík, vendégtanár Finnországban; Görömbei Andrásnak hívják.

Így esett, hogy két évig csak híret hallottuk a Tanár úrnak.

Én magam különös módon találkoztam vele.

2. Aki nagymonográfiát írt Nagy Lászlóról...

A magyar tanszék harmadik emeleti könyvtárában találtam rá Tanár úrra. Magas, melegbarna szemű, melankolikus mosolyú férfi, aki rögtön intenzív figyelemmel fordul felém, amikor megszólítom: Baka István üdvözetét tolmácsolom Szegedről, és átadom Baka *Farkasok órája* című verseskötetének borítékba csomagolt dedikált példányát. Felcsillan a szeme: Honnan ismeri maga Baka Pistát?

Azt nem mertem elmondani neki, hogy láttam Pista lakásán a *Nagy László költészete* című kötetét. Szerettem volna kölcsönkérni, de Pista féltette, érződött, hogy nagy becsben tartja a könyvet: arról a költőről szól, akit Baka mélységesen tisztelt, olyannyira, hogy mindig igyekezett poétikailag különbözni tőle. Inkább elkísért a szegedi egyetem jegyzetboltjába, hogy meg tudjam venni a monográfiát.

Tanár úr kivette a borítékból a puha kötésű, ragasztott kötetet, elolvasta a dedikációt, majd kezet nyújtva nekem megköszönte.

Ez volt első találkozásunk, első szavaink egymáshoz. Később nála szigorlatoztam, írtam a diplomamunkámat, majd disszertációmát Baka István költészetéről.

1998-ban Budapestre kerültem, 2000-ben túlestem a doktori szigorlaton, találkozásaink megritkultak, levélben tartottuk a kapcsolatot.

3. Aki levélben is önmaga: Tanár és Ember

Mivel akkoriban már neten is üzentünk egymásnak, sok levele elveszhetett: a régi email-címek megszűnésével minden odalett, amit nem nyomtattam ki. De ha nem pusztán ügyintézésről, hanem emberi dolgokról is szó volt, a hagyományos postai utat választottuk. 2002-ből két levelem maradt Andrásról; az első az év elején kelt. A kezdő sorok szerint verset küldtem neki – nem emlékszem, melyik lehetett az. Tudattam vele, hogy gyermeket várunk – Lili lányom 2002 augusztusában született meg. A Bolyai-ösztöndíjat *Haza, szülőföld, otthon a mai magyar lírában* címmel adtam be. A *Válasz a Heti Válaszra* utal, ahová alkalmanként művészinterjúkat készítettem (Bán János színésszel, Tóth Krisztinával), a harmadikat valószínűleg, épp e levél után, ő ajánlotta: Penckófer János költő, író doktoranduszársam volt Görömbei András csoportjában. Tiszta, jól olvasható kézírással írta tele a levelezőlap egyik oldalát:

„Kedves Gábor,

köszönöm leveledet, külön köszönöm kedves ajándékodat: a verset! Érteni is vélem minden ízét, még a méltóságát is.

Nagyon örülök nagy hírednek is: a gyermek új dimenzióba emel, nem könynyűbe, de nagyon fontosba és gazdagba.

A Bolyai-ösztöndíjhoz megszerezted a pályázati jogot is a disszertálásoddal, tehát nagyon jó gondolatnak tartom pályázati tervedet, s a konzulensi szerepet is szívesen vállalom: az eredményt úgyis Neked kell kigyöngyöznöd. Mind-egyik témád jó, de én az első kettő valamelyikét ajánlom, azokat érzem súlyosabbnak, tudományosabbnak, tehát a Bolyai-ösztöndíj szempontjából esélyesebbnek. Gondolkozni, változtatni persze lehet még.

A Hitelről készített műsor nem volt rossz, de szerintem képileg túlhajtott volt. A célját betöltötte. Köszönjük a közreműködésedet.

A Válasz-kérdéseden majd gondolkodom, ha lesz ötletem, szólok. Györe Borit a versrovatunk figyelmébe ajánlom, azt hiszem, legjobb, ha Papp Endre ír neki, mert Kornél sok verset szeret tárolni, hiába noszogatom örökké. Éppen a nagy mennyiségű tartalék miatt nem szokott kérni, pedig a szerkesztés a kéréssel kezdődik.

Isten áldjon!

Barátsággal üdvözöl:

András

Debrecen, 2002. jan. 15.”

A második levél 2002-ből jóval keserűbb; szövegszerkesztőn készült, csak a szignó – „András” – íródott vékony, világoskék tintával. A Bolyai-ösztöndíjat megkaptam; a másik (sikertelen) pályázat a Móricz Zsigmond-ösztöndíj lehetett. A levélben emlegetett székfoglalóra – mintegy megaláztatásul – Köpeczi Bélát, volt MSZMP-tagot (sőt egykori MDP-st!), valahai főcenzort (a Kiadói Főigazgatóság elnökhelyettesét) jelölte ki az akadémia laudátornak.

„Kedves Gábor,

rég kellett volna írnom Neked, de olyan zaklatott heteim voltak, mint talán soha még. A választások „örömei” mellett egy hónap alatt két konferencián kellett előadást tartanom, ehhez jött még a székfoglaló. S ahogy az már lenni szokott: eközben kellett vezetnem a Széchenyi István Kuratórium bírálati munkáját 400 bírálóval, vezetni a Debreceni Egyetem Minőségbiztosítási Bizottságának ki-nevezési előterjesztéseket tárgyaló ülését... vég nélkül. Mindehhez jött az, hogy a választási kampány részeként az egyetemi számítógépet egy hatékony vírussal kétszer letörölték. Amikor az újvidéki konferenciáról hazatértem, csak azt lehetett megállapítani, hogy 147 levelet töröltek le...

Pedig rögtön kellett volna írnom, mert a verseid nagyon jók. Szívesen adnám tovább azokat a Hitel számára. Szerintem nagyon érzékenyek és fontosak. Messze-menően megértem a *Magyar nótát* is, át is éltem ugyanígy azon az éjszakán. Nem tudtam elaludni utána, megittam egyedül egy üveg bikavért, a székfoglaló eszembe se jutott. Ha ezt a verset is közzé, azt javaslom, a kommunisták szót cseréld ki benne. Nem azért, mintha nem volna igaz, hanem azért, mert valahogy leegyszerűsíti mindazt, ami keserűen benne van. Ami pedig megszólal a versben, az nagyon fontos. Sokszor irigyeltem már a költőket. Most is Téged. Tudod, milyen jó Neked, hogy mindent „kiénekelhetsz”?

Köszönöm azt is, hogy megtisztelted a székfoglaló előadásomat. Láthattad ott is, hogy micsoda helyzetben vagyok én ott. De mióta ott vagyok, már szerveztem egy 8 előadásból álló Németh László-centenárium konferenciát, most szervezzük hárman az Illyés-centenáriumot. Mindezt akadémiai ünnepként. Holott éppen most olvastam például a laudátorom egykori szövegét az *In memoriam Illyés Gyula* kötet 284. lapján: „A gyakorlatban a kérdés így fest: vajon Illyés Gyula vagy más, aki a pártirányítást az irodalomban nem fogadja el, tagja lehet-e az Írószövetségnek?” Az, hogy Nagy Lászlóról nem írtam könyvet, sem *A szavak értelme*, sem *Létértelmezések* című könyvem nem volt, nem is okoz gondot – úgy látszik. Bár büszke lehetek arra, hogy a székfoglalómon a huszonöt éves koromban írt tanulmányaimat dicsérték.

Én gyakran megyek Budapestre. Ezen a héten is háromszor. Egyszer összehozhatnánk egy kis találkozót, szócserét.

Remélem, valamelyik ösztöndíj-pályázatod még a választások előtt nyert. Én ugyanis több kemény nyilatkozatot aláírtam, emellett ismernek is, a Fidesz-MDF kampányirodának is adtam tanácsokat a két forduló között. Szóval azt hiszem, a választásokkal nagyot fordult a „témavezetői” nevem értéke. Ez egyáltalán nem baj, helyesebben nem ez a baj, hanem az egész együtt.

Semmi egyebet nem lehet azonban tenni, mint elkezdeni megint újra. Azt igen nagy dolognak tartom, hogy az utolsó héten fiatalok százai álltak ki miniszterelnökünk mellett. Orbán Viktor óriási politikus, kivételes képességekkel rendelkező államférfi. Övé a jövő még akkor is, ha a jelen akadozik. Gondolom, helyesebben remélem.

Ha azonnal nem tiltakozol, verseidet átadom a Hitel szerkesztőségének. Várom az eredményt pályázataidról.

Barátsággal üdvözlő:

András

Debrecen, 2002. április 25.”

Görömbei Andrásról a tananyagon túl is sokat lehetett tanulni. Elsősorban tartást, egyenességet, figyelmességet. 2001-ben kritikát írtam *Létértelmezések* című vaskos tanulmánykötetéről; képeslapban köszönte meg, a róla szóló dicséretet visszafordítva rám, a dicsőre. Ha kézbe veszem ezt a lapot – remek Illyés-portréval a hátoldalán –, nézegetem a letisztult kézírást, a kirajzolt, enyhén jobbra dőlő betűket, úgy érzem, az a beszélgetés, amelyet halála előtt egy hónappal folytattunk budaörsi otthonában, valójában sosem ért, soha nem is érhet véget.

